

SABİT ŐEBEKEDĒ ÇAĞRI BAŞLATMA PAZARI - Kamuoyu Görüşü Alınmasına İlişkin Doküman

EK: SORU FORMU

TELKODER GÖRÜŐLERİ

26.01.2017

Soru 1

Sabit ağrı başlatma hizmetine ilişkin yapılmıŐ olan tanıma ve hizmetin temel özelliklerine ilişkin değerlendirmelere katılıyor musunuz? GrŐnz gerekçeleriyle birlikte detaylı bir Şekilde ifade ediniz.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 2

PSTN ve ISDN zerinden Türk Telekom tarafından sunulan ağrı başlatma hizmeti ile STH işletmecilerinin THK yöntemi ile kendi hizmetlerini sunarken kullandıkları ağrı başlatma hizmetinin aynı ilgili ürün pazarı içerisinde değerlendirilmesine katılıyor musunuz? GrŐnz gerekçeleriyle birlikte detaylı bir Şekilde ifade ediniz.

Kurum tarafından ifade edilen görüŐlerin çoğuna katılmakla birlikte, aşağıda yer alan iki husus hakkında çekince ve görüŐlerimizi dile getirmek isteriz;

- Taslak dokümanın 16. sayfasında sabit abone sayısının yıllar bazında deĐiŐimine yer verilmiŐ ve abone sayısındaki yıllar itibariyle yaşanan azalıŐ konusunda “Tketicilerdeki deĐiŐimle birlikte mobil aramaların daha tercih edilir olmasının da etkisiyle süregelen bu eğilimin önümüzdeki dönemlerde de devam edeceği düşünülmektedir.” ifadelerine yer verilmiştir. Söz konusu açıklama ile sabit abone sayısındaki azalıŐın tek sebebinin mobil aramalara yönelik tüketicilerdeki deĐiŐime bağlandığı görülmektedir. Ülkemizde son yıllarda sabit ses hizmetlerinde düŐüŐ yaŐanırken mobil ses hizmetlerinde artıŐ olduğu tespitine katılmakla birlikte bu tespitin, mobil ses hizmetlerinin sabit ses hizmetlerini ikame ettiğinin bir göstergesi olmayacağını değerlendirmekteyiz. Sabit ses hizmetlerindeki düşüşün yine kendi

içindeki rekabet sorunlarından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Dolayısı ile sabit ses hizmetlerindeki düşüşün sadece tek bir sebebe, “mobil aramaların daha tercih edilir olması”na dayandırılmasını doğru bulmamaktayız.

- Taslak dokümanın 19. sayfasında çağrı başlatma hizmetinin sunulma yöntemi olarak YAPA hizmeti incelenmiş ve kullanıcı sayısının az olması göz önüne alınarak “... halihazırda yaygın olarak tercih edilmediği değerlendirilmektedir” ifadelerine yer verildiği görülmektedir. 2009 yılında uygulamaya alınan YAPA yöntemi ile rekabetin arttırılması amaçlanmış ancak günümüze kadar gelen süre içinde, taslak dokümanda da belirtildiği gibi YAPA abone sayısı 21.517’de kalmıştır. AB’de yeni nesil işletmeciler %80’lik oran ile en çok YAPA uygulamasından faydalanırken ülkemizde YAPA uygulamasının kullanımı oldukça düşük olup ve bu oranın %1’in altında olduğu görülmektedir. Bu duruma paralel olarak ülkemizde yeni nesil işletmecilerin pazar payları da AB’ye kıyasla çok düşüktür. AB’de sabit genişbant pazarında yeni nesil işletmecilerin pazar payı %60’a ulaşırken, ülkemizde %9-10’lar seviyesindedir. Ülkemizde YAPA’nın yeterli büyüklüğe ulaşamamasına neden olan faktörleri şöyle sıralamak mümkündür;
  - Mevcut YAPA modelinde maliyet esaslı ücretler uygulanmamaktadır.
  - Türk Telekom binalarına giriş hala uzun ve zahmetli bir süreç içinde gerçekleşmektedir. Ortak yerleşim maliyetleri ise maliyet esaslı değildir. Elektrik ücretlerinde işletmeciler kullanmadıkları enerjinin ücretini ödemek zorunda kalmaktadırlar.
  - YAPA santral sayıları yetersizdir.

Hal böyle iken, YAPA yönteminin etkin olarak uygulamaya alınamamasının “tercih edilmeme” gerekçesine dayandırılmasının yanlış anlaşılmalara mahal vereceği değerlendirilmekte ve YAPA abone sayısındaki düşüklüğün nedeninin ortaya koyarken mutlak suretle YAPA’ya ilişkin maliyet ve süreçlerin rasyonel olmadığına vurgu yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Aksi halde yapılan çıkarımın eksik ve yanlış olacağı düşünülmektedir.

Soru 3

(Yönetilebilen) VoIP üzerinden çağrı başlatma hizmetine ilişkin olarak yapılan değerlendirmelere katılıyor musunuz? Görüşünüzü gerekçeleriyle birlikte detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılmakla birlikte VOIP hizmetlerinin değerlendirilmesi esnasında aşağıda yer alan hususların dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Bilindiği üzere, 2014 yılında başlayan entegrasyon süreci ile birlikte Türk Telekom, TTNET ve AVEA şirketleri organizasyon değişikliğine gidilerek yapısal olarak aynı çatı altında toplanmıştır. 2016 yılında tamamlanan dikey entegrasyon süreci ile birlikte TTNET ve AVEA kağıt üzerinde şirketler haline dönüşerek Türk Telekom tek bir şirket haline gelmiştir.

Bu kapsamda elektronik haberleşme hizmetleri sektörü değerlendirmelerinde TTNET'in alternatif işletmeciler kategorisinde yer alması son derece anlamsız ve yanlış bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumunuzla yapılan yazılı ve sözlü görüşmelerde de ifade edildiği şekilde gerek Pazar verileri gerek Pazar analizleri gibi sektöre ilişkin büyüklüklerin incelendiği dokümanlara ilişkin metodolojilerde TTNET'in alternatif işletmeci kategorisinde değil Türk Telekom ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda, %80 olan Türk Telekom Pazar payı TTNET'in ilave edilmesi ile %90'lar seviyesine çıkmakta ve gerçek alternatif işletmecilerin Pazar paylarının %10 olduğu görülmektedir. Pazardaki rekabet seviyesinin incelendiği durumlarda TTNET Pazar paylarının mutlak suretle Türk Telekom verileri içerisinde değerlendirilmesi ve Türk Telekom (TTNET dahil) ve STH işletmecileri için hizmet türlerini de PSTN/Taşıyıcı Seçimi/Taşıyıcı Ön Seçimi/THK, ISDN ve VoIP olarak tespit etmek gerektiği değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki değerlendirmeden yola çıkarak, VOIP hizmetlerinin sektör içerisindeki büyüklüğü ve payı incelenirken TTNET tarafından sunulan VOIP hizmetlerinin mutlak suretle ayrıştırılarak gerçek alternatif işletmeciler tarafından sunulmakta olan VOIP hizmetinin hacminin değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Soru 4

Sabit şebekede çağrı başlatma hizmeti pazarında Türk Telekom tarafından verilen çağrı başlatma hizmetine taşıyıcı seçimi, taşıyıcı ön seçimi, THK ve (yönetilebilen) VoIP yöntemleri kapsamında verilen çağrı başlatma hizmetinin talep açısından birbirine ikame olabileceği görüşü ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılmakla birlikte 3. soru kapsamındaki cevaplarımızın bu başlık kapsamında da geçerli olduğunu vurgulamak isteriz.

Soru 5

Kısa vadede oluşabilecek şartlar çerçevesinde sabit şebekede çağrı başlatma pazarında arz yönlü ikame imkânının bulunmadığı yönündeki değerlendirmeye katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 6

Sabit şebekede çağrı başlatma hizmeti için ilgili coğrafi pazarın ülke genelini kapsadığı görüşü ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 7

Sabit şebekede çağrı başlatma hizmetleri pazarında düzenleme yapılmasının gerekli olduğu değerlendirmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli bir biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılmakla birlikte, soru 3 kapsamında verdiğimiz görüşlerimiz burada da geçerlidir. Kurumunuz tarafından yapılan “Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Trafikçi”, “Arama Hizmet Gelirlerine Göre Arama Payları” ve “Toplam Telefon Hizmet Gelirlerine Göre Pazar Payları” analizlerinde TT ve STH olarak ayrıma gidildiği ancak STH kategorisi içerisinde Türk Telekom’un iştiraki olan ve entegrasyon süreci ile dikey bütünleşik yapı haline gelen TTNET’in dahil edilmesi son derece yanıltıcı bir sonuca sebep olmaktadır. Gerçek alternatif işletmecilere ilişkin verilerin hesaplanması sırasında mutlak

suretle TNET verilerinin çıkarılması ve Türk Telekom verileri içerisine dahil edilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, taslak Pazar analizi dokümanında sabit numara taşınabilirliğine ilişkin bir analize yer verilmediği görülmektedir. Oysa, sabit numara taşınabilirliğinde mobil numara taşınabilirliğine göre yeterli başarının sağlanamamış olması aslında pazarın durumunu açıkça göstermektedir. Taşınan sabit numara sayısının az olmasının, 444'lü numaraların numara taşıma kapsamı dışında tutulmasının aslında sabit pazarda rekabet eksikliğini ortaya çıkaran bir gösterge olduğu değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, Kurumunuz tarafından yapılan *“sabit şebekede çağrı başlatma pazarında yüksek ve geçici olmayan bir yapısal giriş engeli bulunduğu değerlendirilmektedir”* tespitine katılmakla birlikte, bu tespite gerekçe olarak sunulan, tekrarlanamayan altyapıların varlığı, Türk Telekom dışındaki işletmecilerin kurmuş oldukları altyapının rekabetçi bir baskı unsuru olmadığı ve yerleşik işletmecinin sağladığı ölçek ekonomisine ulaşılmasının mümkün olmaması dışında aşağıda yer alan hususların da önemli bir etmen olduğu değerlendirilmektedir;

- Türk Telekom'un organizasyon değişiklikleri ile sağlanan grup entegrasyonu,
- Referans teklifler kapsamında talep edilen orantısız teminat tutarları,
- STH işletmecileri için ödenmiş sermayeye konulmuş maddi sınırlar,
- Kamu düzeni ve milli güvenlik gerekçeleri ile işletmecilere getirilmiş olan yükümlülükler nedeni ile işletmecilerin katlanmak zorunda olduğu maliyetler.

Soru 8

EPG'nin değerlendirilmesine ilişkin kriterlerin seçimi ve bu kriterlere verilen önem hususunda aynı düşüncede misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 9

Türk Telekom'un toptan sabit çağrı başlatma pazarındaki yüksek pazar payını koruduğu ve bu nedenle pazarın düzenlenmesi gerektiği görüşüne katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeleri birlikte açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılmakla birlikte soru 3 ve 7 kapsamında yer verilen görüşlerimiz bu soru için de geçerlidir.

Soru 10

Türkiye'de kısa vadede sabit şebekede çağrı başlatma pazarında potansiyel rekabetin güç olacağı fikrine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 11

Sabit şebekede çağrı başlatma pazarında dengeleyici alıcı gücünün çok düşük olduğu değerlendirmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılıyoruz.

Soru 12

Kısa vadede sabit şebekede çağrı başlatma pazarında Türk Telekom'un pazar gücünü koruyacağı değerlendirmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve tespitlere katılmakla birlikte tüm dünyada yeni nesil şebekelere geçişle birlikte tartışılan konulardan birisi de IP arabağlantı olduğunu dikkate getirmek isteriz. Bilindiği üzere, Türk Telekom'un yeni nesil şebekesi IP tabanlıdır ve Türk Telekom'un yeni nesil şebekelere geçişiyle birlikte şebeke maliyetlerinin ciddi oranda azaldığı bir gerçektir. Bu nedenle söz konusu maliyet düşüşünün arabağlantı maliyetlerine de yansması ve yeni nesil şebeke geçişi ile birlikte, IP arabağlantının maliyet esaslı ücretlendirmeler ile uygulamaya konulması gerekmektedir.

Soru 13

Sabit şebekede çağrı başlatma pazarında etkin rekabetin sağlanması amacıyla belirtilen yükümlülüklerle ilişkin analizlere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

Kurum tarafından ifade edilen görüş ve önerilerin çoğunluğuna katılmakla birlikte bu bölüme ilişkin çekincelerimize aşağıda yer verilmektedir;

- Taslak dokümanda 48. sayfada ayırım gözetmeme yükümlülüğü hakkında detaylı açıklamalarda bulunulmuş ve *“Bu itibarla, STH işletmecilerinin yerleşik işletmecinin kendi perakende birimine uyguladığı şart ve koşullarda hizmet almalarının sağlanması gerekmektedir”* ifadelerine yer verilmiştir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere, Tür Telekom grubu organizasyonunda 2014 yılında başlayan entegrasyon süreci ile birlikte Türk Telekom ve iştiraklerinin Kurumsal Müşteri, Bireysel Pazarlama ve Satış, Strateji ve İş Geliştirme gibi bir çok birimi tek bir çatı altında toplanmıştır. Söz konusu organizasyon değişikliği Türk Telekom ve iştirakleri arasında bilgi alışverişini kolaylaştırmakta ve aynı zamanda ortak strateji geliştirme ve karar alma süreçlerinde birlikte hareket etme sonucuna da neden olmaktadır. Hal böyleyken, Türk Telekom’un toptan seviyede sunacağı hizmetlerin özellikleri ve fiyatı konusunda karar alırken yahut yapılacak altyapı yatırımları hakkında planlama yaparken tüm işletmecilere eşit mesafede durması ve dolayısıyla ayırım gözetmeme yükümlülüğüne uyması beklenemez. Bu nedenle, her ne kadar gerek Pazar analizlerinde gerekse de mevzuatta yükümlülük olarak belirlenen ayırım gözetmeme ilkesinin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Taslak Pazar analizinin 52. sayfasında alternatif işletmecilerin Pazar paylarının abone sayısına göre 12, trafiğe göre 7 puan arttığından bahisle, ilgili pazarda Türk Telekom’un fiyat sıkıştırması yükümlülüğünden muaf olmasının uygun olacağı vurgulanmaktadır.

Gerek ayırım gözetmeme ilkesinin devre dışı kaldığı gerekse de yukarıda detaylarıyla da ifade edildiği şekilde TTNET verilerinin de STH işletmecileri kapsamına dahil edilmesi sebebi ile Pazar paylarının yanıltıcı olduğu değerlendirilmekte ve Türk Telekom’un sabit şebekede çağrı başlatma pazarında mutlak suretle fiyat sıkıştırması

yükümlülüğüne tabi olması gerektiği değerlendirilmektedir. Hatta, sabit şebekelerde çağrı başlatma pazarının büyüebilmesi için, fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ile birlikte arabağlantı ücretlerinin ve THK toptan ücretlerinin gerçekten maliyet esaslı olarak belirlenip aşağıya çekilmesi, THK yönteminin STH işletmecilerinin numara taşıma yöntemi olarak yeniden kurgulanarak bu hizmetin her yönüyle işletmeci kontrolüne bırakılmasının sağlanması, Kurumunuz tarafından gerçekleştirilecek denetimler yoluyla Türk Telekom'un etkin piyasa gücünü kötüye kullanımının önüne geçilmesi ve Türk Telekom'un sadece toptan pazarda hizmet sunan işletmeci olduğu altyapı-hizmet ayrımı modelinin hayata geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte Pazar tanımları içerisinde yer alan hizmetler kapsamında işletmecilerce yaşanan sorunların net bir şekilde Pazar analizi dokümanında yer almasının Türk Telekom tarafından yükümlülüklerin yerine getirilmesi hususunun değerlendirilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir;

- Taşıyıcı seçimi, taşıyıcı ön seçimi ile hizmet alan abone sayısı çok azdır ve mevcut rekabet şartları ile büyümesi mümkün görünmemektedir.
- THK hizmeti bireysel abonelerden ziyade sınırlı kurumsal müşterilere sunulabilmektedir, buna rağmen Türk Telekom her türlü avantajı kullanarak tarafından bu müşteri grubuna yönelik özel tarifeler sunmakta ve müşterilerin THK yolu ile STH işletmecilerine gitmesini engellemeye çalışmaktadır.
- VOIP ile başlatılan çağrılar sabit ses pazarında beklenen seviyelere gelememiştir.
- Taşıyıcı seçimi yöntemine müşterilere çift fatura gelmesi STH işletmecilerinin tercih edilmesini engellemektedir. Taşıyıcı ön seçiminde ise işletmeci faturaları Türk Telekom tarafından abonelere gönderilmektedir. Fatura konusunda yaşanan bu sorunlar her iki hizmetin de yaygınlaşmasını engellemektedir.